

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.07.2000, sp. zn. 8 Tz 136/2000, ECLI:CZ:NS:2000:8.TZ.136.2000.1

Číslo: 5/2002

Právní věta:

I. Naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. předpokládá existenci příčinné souvislosti mezi omylem určité osoby (resp. její neznalostí všech podstatných skutečností) a jí učiněnou majetkovou dispozicí a dále příčinnou souvislost mezi touto dispozicí na jedné straně a škodou na cizím majetku a obohacením pachatele nebo jiné osoby na straně druhé. Na podvodu mohou být zainteresovány celkem čtyři osoby: pachatel, osoba jednající v omylu, osoba poškozená a osoba obohacená. Kromě pachatele může jít u ostatních osob také o právnické osoby. Má-li být trestný čin podvodu spáchán s využitím omylu (nebo neznalosti všech podstatných skutečností) právnické osoby, musí jednat v omylu (resp. s uvedenou neznalostí) fyzická osoba, která je nebo by byla v dané věci oprávněna učinit příslušný právní úkon spojený s majetkovou dispozicí jménem právnické osoby nebo v jejím zastoupení.

II. Za věc svěřenou ve smyslu ustanovení § 248 odst. 1 tr. zák. o trestném činu zpronevěry je nutno pokládat i výtěžek, který byl za svěřenou věc získán pachatelem podle úmluvy mezi ním a osobou, která mu věc svěřila.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.06.2000

Spisová značka: 8 Tz 136/2000

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podvod, Zpronevěra

Předpisy: § 248 odst. 1 tr. zák.
§ 250 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti v neprospěch obviněného V. F., rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 1. 2000 sp. zn. 12 To 165/99 v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 7 T 87/97 a Krajskému soudu v Hradci Králové přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 10. 1999 sp. zn. 7 T 87/97 byl obviněný V. F. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že v přesně nezjištěné dny v období od února 1992 do dubna 1995 v Ch. jako odpovědný pracovník společnosti T. zabezpečující odprodej kovového odpadu dohodl s odběratelskými firmami bez vědomí T. odprodej za průměrné nabídkové ceny, přičemž věděl, že odběratelské firmy jsou ochotny zaplatit i ceny vyšší, po vypočtení rozdílu mezi průměrnou nabídkovou cenou a maximální cenou, kterou byly tyto firmy ochotny akceptovat, dohodl se zástupci těchto firem, využívaje svého postavení v T., že tento rozdíl jim bude účtovat jako tzv. odměnu za zprostředkování. Za tímto účelem se na jeho žádost jako podnikatelky zaregistrovaly jeho manželka B. F. a T. L., zřídily si příslušné účty, ke kterým měl obžalovaný dispoziční právo. Na tyto účty pak obžalovaný od odběratelských firem výše popsaným způsobem obdržel v tomto období celkovou částku 5 389 010 Kč, která by jinak byla součástí příjmů T., tuto si z převážné části ponechal a použil pro vlastní potřebu.

Za to byl obviněnému V. F. uložen podle § 250 odst. 4 tr. zák. za použití § 40 odst. 1 tr. zák. nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání tři a půl roku, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalovanému dále uložena povinnost zaplatit poškozené T. částku 5 389 010 Kč na náhradu škody, přičemž podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla tato poškozená se zbytkem nároku na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

K odvolání obviněného V. F. rozhodl Vrchní soud v Praze svým rozsudkem ze dne 25. 1. 2000 sp. zn. 12 To 165/99 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil výše uvedený rozsudek soudu prvního stupně a podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud sám rozhodl tak, že obžalovaného V. F. podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obžaloby krajského státního zástupce v Hradci Králové ze dne 23. 7. 1997 sp. zn. KZv 327/96 pro skutek, že v přesně nezjištěné dny a dobu v období od února 1992 do dubna 1995 v Ch. jako odpovědný pracovník T., jehož povinností bylo mimo jiné zabezpečovat odprodej kovového odpadu vzniklého v podniku při výrobě při současném dosahování maximálního možného zisku pro a. s. T., takto nečinil, s odběratelskými firmami dohodl odprodej za průměrné nabídkové ceny, přičemž věděl, že odběratelské firmy jsou ochotny zaplatit i ceny vyšší, po vypočtení rozdílu mezi průměrnou nabídkovou cenou a maximální cenou, kterou byly tyto firmy ochotny akceptovat, dohodl se zástupci těchto firem, využívaje svého postavení v a. s. T., že tento rozdíl jim bude účtovat jako tzv. odměnu za zprostředkování, za tímto účelem se na jeho žádost jako podnikatelky zaregistrovaly jeho manželka B. F. a jeho příbuzná T. L., zřídily si příslušné účty, ke kterým měl obviněný dispoziční právo, na tyto pak obviněný od odběratelských firem výše popsaným způsobem obdržel v období od 8. 10. 1992 do 15. 3. 1995 částku v celkové výši 5 660 302 Kč, která by jinak při dodržování stanoveného způsobu odprodeje kovového odpadu byla součástí příjmů a. s. T., tuto si z převážné části ponechal a použil pro vlastní potřebu. Odvolací soud dospěl k závěru, že tento skutek není trestným činem.

V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud mimo jiné konstatoval, že v rozhodné době neexistovala jednotná cena pro jednotlivé druhy kovového odpadu, cena se řídila nabídkou a poptávkou a úkolem obviněného bylo docílit pro podnik co nejvýhodnější ceny za dodržení dalších podmínek. Podle názoru odvolacího soudu ze žádného provedeného důkazu nebylo bezpečně zjištěno, že by obviněným sjednané a docilované ceny jednotlivých druhů kovového odpadu byly v nápadném nepoměru k průměrným nabídkovým cenám v daném čase a místě, a ani ze zpracovaného odborného vyjádření nelze jednoznačně a bez důvodných pochybností stanovit výši způsobené škody. Dále odvolací soud poukázal na zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu, které mohou být naplněny, jen byl-li spolehlivě prokázán úmysl pachatele podvodným jednáním sebe nebo jiného obohatit, tj. v daném případě jednat ke škodě zaměstnavatele obviněného. S odvoláním na výpovědi řady svědků odvolací soud dospívá k závěru, že provizi odběratelé vypláceli nikoliv na úkor

dodavatele - mateřského podniku obviněného, ale z jejich obchodní marže, přičemž cena nebyla jediným a určujícím ukazatelem v odbytu kovového odpadu, když bylo třeba brát v úvahu i plynulost jeho odběru a solventnost odběratelů. Jednání, které je předmětem stíhání obviněného, považuje odvolací soud za neetické a jako takové by mohlo být postiženo z hlediska pracovněprávních předpisů a zakládat i důvod k postupu zaměstnavatele podle § 53 odst. 1 zákoníku práce. Nikoliv každé porušení pracovněprávních vztahů však zakládá i trestní odpovědnost, přičemž v posuzovaném případě odvolací soud zjistil, že jednání obviněného podle trestního zákona postihnout nelze.

Proti citovanému rozsudku Vrchního soudu v Praze jako soudu odvolacího podal ministr spravedlnosti v neprospěch obviněného V. F. stížnost pro porušení zákona. Vytkl v ní, že tímto rozhodnutím byl porušen zákon ve prospěch obviněného v ustanoveních § 254 odst. 1, § 258 odst. 1 písm. d), § 259 odst. 3 a § 226 písm. b) tr. ř. V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti vyslovil nesouhlas s právním názorem odvolacího soudu, podle něhož nelze vycházet při stanovení výše škody z částky 5 389 010 Kč. Na podkladě analýzy zprostředkovatelských vztahů a právní úpravy smluv o zprostředkování a o obchodním zastoupení, jak je obsažena v obchodním zákoníku, ministr spravedlnosti dovedl, že B. F. a T. L. pro odběratelské subjekty žádné dodavatele kovového odpadu nevyhledávaly, ale odběratelé byli zajištěni aktivním jednáním zástupce společnosti T., a. s., tj. obviněným V. F. Proto považuje vstup soukromých podnikatelek B. F. a T. L. do již předtím dohodnutých dodavatelsko-odběratelských vztahů za podvodné jednání, které bylo iniciováno obviněným V. F. a jehož cílem bylo pro sebe a pro obě jmenované odčerpat finanční prostředky z prodeje kovového šrotu, které by jinak byly součástí kupní ceny pro společnost T., a. s., Ch. Z uvedeného stížnost pro porušení zákona dovozuje, že výše škody způsobená této společnosti je přesně specifikovatelná a rovná se součtu částek provizí za jednotlivé dodávky kovového šrotu odběratelům, tedy částce 5 389 010 Kč, když tato škoda má formu ušlého zisku. Přesně o tuto částku by se majetek společnosti T., a. s., zvětšil z prodeje kovového odpadu, kdyby soukromé podnikatelky B. F. a T. L. nefakturovaly provizní odměny za činnost, kterou vůbec fakticky neprováděly.

Ministr spravedlnosti nesouhlasí s úvahami odvolacího soudu, z nichž je dovozováno, že by snad měla být objektivně zjišťována, a to i znaleckým posudkem nebo odborným vyjádřením, průměrná cena kovového šrotu v daném místě a v dané době, od které by bylo možné dovést výši způsobené škody. Ve stížnosti pro porušení zákona se v této souvislosti upozorňuje, že tvorba ceny kovového šrotu je záležitostí lokálního významu, není určována cenovými směrnici, stanovit obecnou cenu kovového šrotu tedy nelze a žádný znalec tak nemůže učinit, neboť by se jednalo o hypotetický závěr, když tržní cena kovového šrotu je v tržním prostředí vždy cena dohodnutá, nikoliv stanovená. Ministr spravedlnosti nesouhlasí rovněž s právním názorem odvolacího soudu založeným na úvaze, že nebyla zjištěna nápadně nižší cena podle uzavíraných kupních smluv, než je cena obvyklá. Jak vyplývá z písemné zprávy společnosti T., a. s., bylo hlavní zásadou při prodeji kovového odpadu z jejího majetku docilování maximálního zisku a kritériem prodejnosti kovového odpadu nebyla obvyklost ceny tohoto druhu sběrné suroviny, nýbrž zajištění maximální výhodnosti prodeje z hlediska profitu. Ve stížnosti pro porušení zákona se dále poukazuje na okolnosti, z nichž vyplývá, že společnost T., a. s., skutečně utrpěla škodu ve výši provizí neoprávněně vyplacených na účty B. F. a T. L., když z hlediska poškozeného je rozhodné, že tato část finančních prostředků měla být poskytnuta dodavateli kovového odpadu, tj. společnosti T., a to jako součást kupní ceny na základě uzavřených kupních smluv. Vzhledem k uvedenému je ministr spravedlnosti přesvědčen o správnosti právního posouzení předmětného skutku jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. v rozsudku soudu prvního stupně, přičemž skutkový stav byl provedenými důkazy správně zjištěn a uložený trest odpovídal všem hlediskům uvedeným v § 23 odst. 1 a § 31 odst. 1 tr. zák. Proto ministr spravedlnosti považuje napadené rozhodnutí odvolacího soudu za nesprávné a vydané v rozporu se zákonem.

Závěrem ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona navrhl, aby Nejvyšší soud podle §

268 odst. 2 tr. ř. vyslovil vytýkané porušení zákona, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek vrchního soudu zrušil a aby dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a zjistil, že zákon porušen byl ve prospěch obviněného V. F., byť poněkud v jiných směrech, než jak vytýká stížnost pro porušení zákona. K tomuto závěru dospěl Nejvyšší soud na základě následujících skutečností:

Pokud jde o řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, nezjistil v něm Nejvyšší soud žádné pochybení, protože soudy obou stupňů založily svá rozhodnutí na řádně zjištěném skutkovém stavu v rozsahu potřebném pro jejich rozhodnutí a právo obviněného V. F. na obhajobu bylo plně zachováno. Poté, co byl usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 12 To 56/99, zrušen první rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 3. 1999, sp. zn. 7 T 87/97, soud prvního stupně doplnil dokazování v rozsahu, který mu uložil odvolací soud, a odstranil tak vytýkané nedostatky. Ostatně průběh řízení ani skutková zjištění soudů nebyly předmětem výhrad ministra spravedlnosti v podané stížnosti pro porušení zákona.

Z hlediska právního posouzení skutkových zjištění se však Nejvyšší soud nemohl ztotožnit s právními závěry jak soudu prvního stupně, tak ani soudu odvolacího. K právní kvalifikaci stíhaného skutku použité v rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové Nejvyšší soud připomíná, že trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou (tou se rozumí podle § 89 odst. 11 tr. zák. a nařízení vlády č. 464/1991 Sb. škoda ve výši nejméně 2000 Kč). Přísnější právní kvalifikace podle § 250 odst. 4 tr. zák. předpokládá způsobení škody velkého rozsahu, kterou se rozumí škoda ve výši nejméně 1 000 000 Kč.

Podstata trestného činu podvodu tedy spočívá v tom, že:

- a) pachatel uvede jinou osobu v omyl, využije jejího omylu nebo jí zatají podstatné skutečnosti,
- b) tato osoba v důsledku svého omylu nebo nedostatku znalostí podstatných skutečností provede určitou majetkovou dispozici,
- c) touto dispozicí vznikne na cizím majetku škoda nikoli nepatrná a
- d) zároveň se tím pachatel nebo někdo jiný obohatí.

Z uvedených znaků je patrné, že k tomu, aby se jednalo o trestný čin podvodu, musí existovat příčinná souvislost mezi omylem určité osoby (resp. její neznalostí všech podstatných skutečností) a majetkovou dispozicí učiněnou v omylu (resp. učiněnou s uvedenou neznalostí) a dále příčinná souvislost mezi touto dispozicí na jedné straně a škodou na cizím majetku a obohacením pachatele nebo jiné osoby na straně druhé. Na podvodu mohou být zainteresovány celkem až čtyři různé osoby: pachatel, osoba jednající v omylu, osoba poškozená a osoba obohacená. Kromě pachatele může jít u ostatních osob též o právnické osoby.

V souvislosti s problematikou trestného činu podvodu má však v posuzovaném případě zvláštní význam vyřešení otázky, zda byla některá osoba uvedena v omyl, resp. navenek jednala v omylu či s neznalostí podstatných skutečností, o kterou osobu jde a kdy lze učinit závěr, že tak činila právnická osoba (tj. v předmětné věci společnost T.) ve vztahu k jiné právnické nebo fyzické osobě. Jestliže tedy měla být podvedenou osobou společnost T., jak bylo obviněnému V. F. obžalobou a rozsudkem soudu prvního stupně kladeno za vinu, jde o zjištění, která fyzická osoba jednající v rámci činnosti této právnické osoby a v jakém postavení by musela být uvedena v omyl nebo jednat v omylu (resp. bez

znalosti podstatných skutečností), aby byl trestný čin podvodu spáchán s využitím omylu právnické osoby. Jak již bylo výše uvedeno, u trestného činu podvodu je předpokladem, aby zde byl omyl a aby oklamaná (mýlící se, neinformovaná) osoba učinila určitou majetkovou dispozici, v důsledku které dojde ke škodě na majetku poškozeného a k obohacení pachatele nebo jiné osoby. Za omyl v uvedeném smyslu je pak považován rozpor (neshoda) mezi představou člověka a skutečností. Právnická osoba jako celek, která je určitou právní konstrukcí, však – jak z její podstaty vyplývá – nemůže mít vlastní představu, protože představy jako produkty myšlenkové činnosti jsou vlastní jen fyzické osobě, tedy lidské bytosti. Rovněž majetkovou dispozici v omylu (resp. s nedostatkem informací) nemůže činit právnická osoba jako celek, ale jen prostřednictvím určitých fyzických osob, jejichž jednáním se právnická osoba projevuje navenek. Proto k příslušným majetkovým dispozicím jsou oprávněny jen některé fyzické osoby, jejichž jednání navenek je považováno za jednání právnické osoby. Vzhledem k tomu je nutno především zkoumat, kdo je oprávněn činit jménem právnické osoby nebo v jejím zastoupení právní úkony a v rámci nich též nakládat s majetkem právnické osoby a kdo by mohl být v rámci právnické osoby uveden v omyl (resp. jednat s neznalostí všech podstatných skutečností).

Z právní konstrukce jednání právnických osob vyplývá, že právní úkony mohou činit právnické osoby jen prostřednictvím svých orgánů, pracovníků (členů) nebo zástupců – viz zejména § 20, § 22 a násl. obč. zák. (zák. č. 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů) a § 13 až § 16 obch. zák. (zák. č. 513/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Právnická osoba tedy jedná navenek v omylu, jestliže je uveden v omyl statutární orgán právnické osoby, resp. člen jejího kolektivního statutárního orgánu (§ 20 odst. 1 obč. zák., § 13 odst. 1, 2 obch. zák.), jiný pracovník nebo člen (§ 20 odst. 2 obč. zák., § 15 obch. zák.) nebo zástupce (§ 22 a násl. obč. zák., § 14 obch. zák.). Jde o fyzickou osobu, která je nebo by byla v dané věci oprávněna učinit příslušný právní úkon spojený s majetkovou dispozicí jménem právnické osoby nebo v jejím zastoupení. Omyl právnické osoby v tomto smyslu může spočívat i v tom, že v důsledku podvodného jednání fyzická osoba oprávněná jednat jménem právnické osoby nebo v jejím zastoupení neví o všech rozhodných skutečnostech, anebo vůbec neví o úkonu učiněném jménem právnické osoby, protože jej místo oprávněné osoby učiní jiný pracovník (člen) právnické osoby, který k tomu není oprávněn. Musí jít tedy o takovou fyzickou osobu jednající v rámci právnické osoby, jejíž činnost či nečinnost v důsledku omylu je v příčinné souvislosti se vznikem škody a s obohacením pachatele či jiné osoby.

Proto o jednání právnické osoby v omylu (resp. s neznalostí podstatných skutečností) a tedy ani o trestném činu podvodu nelze mluvit v posuzovaném případě, kdy jménem společnosti T. ve věci prodeje kovového odpadu vedl jednání a s odběrateli kovového odpadu uzavíral smlouvy právě obviněný V. F., který ovšem nejednal v omylu nebo s neznalostí podstatných skutečností. Obviněný totiž s ohledem na svou iniciativu v této věci spolehlivě věděl o všech rozhodných okolnostech a nebyl uveden v omyl ani smluvními partnery, s nimiž uzavíral kupní smlouvy o odprodeji kovového odpadu, ani B. F. a T. L., které z jeho podnětu uzavíraly s odběrateli smlouvy o obchodním zastoupení, o zprostředkování či jinak nazvané smlouvy podobného typu. Učinil-li tedy obviněný příslušné majetkové dispozice s kovovým odpadem, ke kterým byl v zásadě oprávněn (podle popisu práce založeného v trestním spisu byl pověřen mimo jiné koordinací prodeje šrotu v rámci akciové společnosti a jeho převažující činností byl prodej a nákup) a na jejichž podkladě byl kovový odpad z majetku společnosti T. prodán za určitou cenu, pak ani za situace, že by uvedená společnost neobdržela do svého majetku peníze ve výši odpovídající skutečné hodnotě prodaného kovového odpadu a utrpěla tím škodu, nemůže se jednat o podvod ve vztahu ke společnosti T., jejímž jménem sám obviněný jednal. Z tohoto hlediska není rozhodující, zda obviněný V. F. uváděl v omyl jiné pracovníky či funkcionáře této obchodní společnosti, neboť oni v dané věci nejednali jménem společnosti T. ani v jejím zastoupení, ani si takové oprávnění nevyhradili (třebaže např. členové statutárního orgánu k tomu obecně oprávněni byli), tudíž nemohli činit a ani nečinili v omylu žádnou majetkovou dispozici, v jejímž důsledku by společnosti vznikla škoda a jiná osoba by se obohatila. O

omylu by proto bylo možné uvažovat jen v případě, kdyby měl obviněný povinnost nechat si odsouhlasit nebo schválit nadřízenými řídicími pracovníky či statutárním orgánem jednotlivé podmínky odprodeje kovového odpadu, zejména pak prodejní ceny, a pokud by jim obviněný v této souvislosti uváděl nepravdivé okolnosti nebo podstatné skutečnosti zamlčel. To však nebylo prokázáno. Naopak, konkrétní realizace obecného zadání příslušných řídicích pracovníků k co nejvíce ziskovému odprodeji kovového odpadu byla věcí právě obviněného V. F. a jeho samostatného rozhodování.

Ke škodě právnické osoby, tj. v posuzovaném případě společnosti T., by sice trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. mohl být spáchán i v případě, kdyby v omylu či s neznalostí podstatných skutečností jednala jiná osoba než tato právnická osoba a v rámci její činnosti fyzická osoba, která je oprávněna jednat jménem právnické osoby či v jejím zastoupení. Osoba jednající v omylu (s neznalostí podstatných skutečností) a osoba trestným činem poškozená, jak již bylo výše uvedeno, nemusí být totožné. Ani tato alternativa však zjištěna nebyla, neboť zde není žádné jiné fyzické osoby, která by jednala v omylu nebo s nedostatkem znalostí podstatných skutečností. Proto i v případě závěru, že na majetku společnosti T., vznikla škoda, její způsobení nebylo důsledkem majetkové dispozice, kterou by snad činila nějaká jiná fyzická osoba v omylu či s nedostatkem znalostí podstatných skutečností. Příslušné majetkové dispozice totiž byl oprávněn činit a ve skutečnosti i činil obviněný V. F., a ten nejednal v omylu ani s neznalostí podstatných skutečností, ale naopak, jako iniciátorovi mu byly známy všechny rozhodující okolnosti, zejména pak cenové souvislosti a způsob získávání tzv. provizí. Případná neznalost B. F. a T. L. je zde bez významu, neboť ony samy nečinily žádné majetkové dispozice s majetkem společnosti T., ale pouze plnily některé pokyny obviněného. Lze tedy uzavřít, že pro naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., jak byly výše vymezeny, v posuzované věci chybějí majetkové dispozice učiněné oklamanou osobou, tudíž nelze mluvit ani o příčinné souvislosti mezi omylem (či neznalostí) určité osoby a škodou na majetku T.

Došlo-li přesto k takové škodě, nebyla způsobena jednáním charakterizujícím trestný čin podvodu, nýbrž jen v důsledku jiného jednání obviněného.

Uvedené závěry na druhé straně neznamenají, že v předmětném skutku, pro který je obviněný V. F. trestně stíhán, nelze spatřovat žádný trestný čin, jak nesprávně uzavřel v napadeném rozhodnutí Vrchní soud v Praze. Z provedených důkazů je především zřejmá povinnost obviněného, aby zajistil odprodej kovového odpadu jménem společnosti T. v Ch., za co nejvyšší cenu, resp. s co nejvyšším ziskem (viz zejména sdělení ředitele divize založené v trestním spisu). Tato povinnost obviněného ostatně vyplývala nejen z jeho funkčního zařazení jako vedoucího příslušného odboru a z rozhodnutí nadřízených pracovníků realizovat odprodej kovového odpadu maximálně výhodně pro uvedenou společnost, ale jde rovněž o obecnou povinnost každého zaměstnance hospodárně nakládat se svěřeným majetkem zaměstnavatele podle § 73 odst. 1 písm. d) zákoníku práce, resp. o povinnost vedoucího zaměstnance zabezpečovat přijetí včasných a účinných opatření k ochraně majetku zaměstnavatele podle § 74 písm. g) zákoníku práce.

Dále je z provedených důkazů nepochybné, že všichni smluvní partneři, kteří vystupovali jako kupující tohoto kovového odpadu, byli ochotni zaplatit za odběr odpadu ceny ve výši zahrnující i tzv. provize vyplacené za údajné zprostředkování B. F. a T. L. To také odběratelé učinili, aniž by některá z jmenovaných skutečně vyvíjela jakoukoliv zprostředkovatelskou činnost. Jak vyplývá z výpovědí odběratelů, kupní cenu za kovový odpad z podnětu obviněného V. F. v podstatě jen rozdělili a část z ní odeslali na účet společnosti T. a část na účty obou jmenovaných. Nebylo-li tedy k odprodeji kovového odpadu třeba žádné zprostředkovatelské činnosti B. F. a T. L. – a v tomto směru se Nejvyšší soud shoduje s podrobnou argumentací uplatněnou ve stížnosti pro porušení zákona – mohla společnost T. obdržet do svého majetku za uskutečněný prodej kovového odpadu cenu vyšší o souhrn neoprávněně poskytnutých tzv. provizí, jak byl zjištěn z výsledků dosud provedeného

dokazování, tedy celkem o 5 389 010 Kč více. Jestliže se tak nestalo, je třeba tuto částku považovat za škodu způsobenou uvedenou společností, protože škodou ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák. není jen vlastní úbytek na majetku (tj. zmenšení majetkových hodnot – skutečná škoda), ale též nedostatek přírůstku na majetku poškozeného, který bylo možné důvodně očekávat s ohledem na normální běh věcí, pokud by nedošlo ke škodnému jednání (tj. ušlý zisk).

Konečně je z provedených důkazů (zejména z funkčního zařazení obviněného jako vedoucího příslušného odboru, z popisu jeho práce a z vnitřních norem společnosti T, a. s.) patrné, že obviněnému V. F. byly majetkové hodnoty patřící společnosti T. spočívající v kovovém odpadu a ve výtěžku získaném za jeho prodej svěřeny k obhospodařování, resp. tyto majetkové hodnoty obviněný spravoval, neboť byl oprávněn činit s nimi příslušné dispozice, včetně odprodeje kovového odpadu a přijímání plateb od jeho odběratelů. Proto v posuzovaném jednání obviněného by bylo možné spatřovat jen jiný trestný čin než trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., tj. některý z trestných činů směřujících proti svěřenému nebo spravovanému majetku, zejména trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. nebo trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák.

Pokud jde o trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák., dopustí se ho ten, kdo si присvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou (tj. ve výši alespoň 2000 Kč), přičemž podle § 248 odst. 4 tr. zák. hrozí přísnější trest tomu, kdo uvedeným činem způsobí škodu velkého rozsahu (ve výši alespoň 1 000 000 Kč). Za svěřenou věc z hlediska možné trestní odpovědnosti za trestný čin zpronevěry je třeba považovat i výtěžek, který byl pachatelem získán za prodej svěřené věci v případě, kdy k prodeji došlo v souladu s účelem, ke kterému byla pachateli věc svěřena. Výtěžek je totiž ekvivalentem prodané svěřené věci a dokud nebyl předán osobě, která věc pachateli svěřila, řídí se stejným právním režimem jako svěřená věc a tudíž požívá i stejné právní ochrany. V posuzovaném případě byly výtěžkem v uvedeném smyslu peněžní částky představující cenu, kterou odběratelé kovového odpadu celkově za jeho odběr od společnosti T. zaplatili, včetně tzv. provizí, neboť i ty odběratelé zaplatili za dodávku kovového odpadu. Obdržené peníze tedy byly obviněnému V. F. svěřeny a jeho povinností bylo v plné výši je předat společnosti T. Není pak rozhodující, zda si obviněný ponechal část takového výtěžku v podobě tzv. provizí přímo sám, nebo zda tak učinil prostřednictvím účtů B. F. a T. L. založených za tímto účelem, ke kterým ovšem měl dispoziční oprávnění. Podstatné je, že tuto část kupní ceny poškozená společnost neobdržela do svého majetku, ačkoli měla, ale získal ji obviněný, který část z takto neoprávněně prisvojených peněz vyplatil oběma jmenovaným majitelkám účtů. Pro posouzení jednání obviněného jako trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. je přitom splněna i podmínka spočívající v zachování totožnosti skutku ve smyslu § 220 odst. 1 tr. ř., jelikož ve srovnání s obžalobou, která ve stíhaném skutku spatřovala trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., je zachována jak totožnost podstatné části jednání (tj. neoprávněné prisvojení si části kupní ceny za odprodej kovového odpadu z majetku společnosti T.), tak i totožnost následku (škoda na majetku společnosti T., obohacení se obviněného).

Z výše uvedených skutečností je patrné, že se Nejvyšší soud neztotožnil ani se závěry napadeného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, třebaže i on právem nespatořoval v jednání obviněného trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., byť z jiných – ovšem nesprávných – důvodů. Jednak škodu na úkor společnosti T. alespoň v její minimální výši bylo možné zjistit srovnáním ceny, kterou byli ochotni odběratelé za kovový odpad zaplatit a ve skutečnosti i zaplatili, s peněžní částkou, kterou do svého majetku za tento prodej obdržela uvedená společnost. Tento rozdíl si jako část výtěžku prodeje neoprávněně prisvojil obviněný V. F. v podobě zmíněných provizí. I kdyby si totiž obviněný v souvislosti s předmětným prodejem počínal nad rámec svých pracovních povinností, o čemž lze důvodně pochybovat s ohledem na jeho pracovní zařazení a náplň práce, nebyl oprávněn svévolně si „strhnout“ z ceny dosažitelné prodejem odpovídající částku v podobě tzv. provize na úkor svého zaměstnavatele, ale mohl by se na něm nanejvýš domáhat zaplacení této práce navíc. To však

obviněný neučinil a pokud smlouvy o obchodním zastoupení (smlouvy o zprostředkování či jinak nazvané smlouvy) uzavřely B. F. a T. L., tyto nevyvíjely žádnou zprostředkovatelskou činnost, za niž by snad bylo důvodné zaplatit provizi.

Další nesprávný závěr učinil Vrchní soud v Praze v napadeném rozsudku, pokud argumentoval tím, že nebyla zjištěna nápadně nižší prodejní cena kovového odpadu, než jaká byla průměrná nabídková cena v daném čase a místě. Tato okolnost by totiž mohla mít právní význam jen za předpokladu, kdyby obviněnému V. F. bylo kladeno za vinu právě to, že nedosáhl ceny nejprůzračnější pro společnost T., tj. že kovový odpad úmyslně odprodal za nižší cenu, než jakou bylo reálně možné v daném čase a na daném místě dosáhnout a jakou byli odběratelé ochotni zaplatit. To by se pak dalo hodnotit jako způsobení škody na cizím spravovaném majetku ve smyslu ustanovení § 255 tr. zák. o trestném činu porušování povinnosti při správě cizího majetku a bylo by skutečně podmíněno znaleckým zjištěním nejvyšší možné dosažitelné ceny kovového odpadu v daném sortimentu a množství a v daných časových a místních podmínkách. Popis předmětného skutku v podané obžalobě i v obou rozsudcích soudu prvního stupně by uvedenému závěru zdánlivě nasvědčoval, ale jeho podstata podle názoru Nejvyššího soudu spočívá v tom, co již bylo v podrobnostech výše rozebráno. Z provedených důkazů vyplývá, že obviněný V. F. si neoprávněně přisvojil část právě takové kupní ceny, kterou byli odběratelé ochotni zaplatit jako cenu maximální a kterou lze považovat za cenu smluvní a tržní. Kdyby nedošlo k přisvojení si uvedené části kupní ceny obviněným, obdržela by ji do svého majetku společnost T. Vzhledem k tomu není důvodu dále zjišťovat, jaké byly průměrné nabídkové ceny za odprodej kovového odpadu v daném čase a na daném místě.

Na základě všech rozvedených skutečností nezbylo, než aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Vrchního soudu v Praze byl porušen zákon v ustanoveních § 226 písm. b) a § 254 odst. 1 tr. ř. K tomuto porušení zákona došlo ve prospěch obviněného V. F. v ustanoveních, která vrchní soud nesprávně použil, když dostatečně ze všech výše uvedených hledisek nepřezkoumal v odvolacím řízení rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové a nedůvodně zprostil obviněného V. F. obžaloby, přestože nebylo možné uzavřít, že skutek, pro který je stíhán, není žádným trestným činem. Na nesprávnosti tohoto postupu odvolacího soudu nic nemění skutečnost, že jeho rozhodnutí o zrušení rozsudku soudu prvního stupně, který použil zákonu neodpovídající právní kvalifikaci stíhaného skutku jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., bylo důvodné. Jelikož stížnost pro porušení zákona byla podána ve lhůtě do šesti měsíců od právní moci napadeného rozsudku a byly splněny i další podmínky ve smyslu ustanovení § 272 tr. ř., Nejvyšší soud napadený rozsudek vrchního soudu podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil, včetně rozhodnutí na něj obsahově navazujících, pokud jeho zrušením pozbyla podkladu. Zrušen byl i rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 10. 1999 sp. zn. 7 T 87/97, neboť i ten vychází z nesprávných právních závěrů o právní kvalifikaci jednání obviněného.

Protože ve věci je třeba učinit rozhodnutí nové, podle § 270 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl Krajský soud v Hradci Králové jako soud prvního stupně, když v úvahu přichází možnost posoudit předmětný skutek jako trestný čin, pro který je uvedený soud věcně příslušný (§ 17 tr. ř.). Soud prvního stupně tedy opětovně rozhodne o vině obviněného V. F. a o případném uložení trestu či uložení povinnosti k náhradě škody, přičemž je vázán právním názorem vysloveným v tomto rozhodnutí Nejvyššího soudu (§ 270 odst. 4 tr. ř.). V novém rozhodnutí se bude muset náležitě vypořádat i s argumenty obhajoby a se skutečnostmi, zda a do jaké míry prováděl obviněný v posuzovaném období činnost ve prospěch společnosti T. nad rámec svých pracovních povinností a v jakém rozsahu by tato okolnost měla vliv na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Bude-li obviněný uznán vinným, soud prvního stupně pak musí přizpůsobit popis skutku nové právní kvalifikaci, která zde přichází v úvahu.